O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

Pista va pista mag‘zini sotish va uning sifatini nazorat qilish standarti

(DDP-09:2025, IDT)

Rasmiy nashr

O‘zbekiston standartlar instituti

Toshkent

STANDARTLAR INSTITUTI #Q1CC5X90Q2 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

So‘zboshi

1 O‘zbekiston standartlar instituti tomonidan ISHLAB CHIQILDI.

2 O‘zbekiston standartlar institutining 2026-yildagi 21-iyuldagi 26/XSt-26-sonli buyrug‘i bilan TASDIQLANDI.

3 Ushbu standart DDP-09:2025 “Concerning the marketing and commercial quality control of inshell pistachio nuts” xalqaro standartning matni bilan aynan o‘xshash.

4 DASTLABKI AMALGA KIRITILISHI

Ushbu milliy standartni va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida amalga kiritish, qayta ko‘rib chiqish yoki bekor qilish haqidagi axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarda chop etiladi.

Ushbu standartni O‘zbekiston hududida rasmiy tarqatish mutlaq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishli

STANDARTLAR INSTITUTI #Q1QC5X90Q2 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Mundarija

I Qo‘llanish doirasi.....1
II Sifatga doir qoidalar 1
III O‘lchamlarga doir qoidalar 2
IV Yo‘l qo‘yiladigan chetlanishlarga doir qoidalar 3
V Taqdim etishga doir qoidalar.....4
VI Tamg‘alashga doir qoidalar 4

STANDARTLAR INSTITUTI #Q1CC5X90Q2 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

IZOH

Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari sifati standartlari bo‘yicha Ishchi guruh

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Yevropa iqtisodiy komissiyasi (UNECE) huzuridagi Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari sifati standartlari bo‘yicha Ishchi guruh tomonidan ishlab chiqilgan tijorat sifati standartlari xalqaro savdoni rivojlantirishga ko‘maklashadi, yuqori sifatli mahsulot ishlab chiqarishni rag‘batlantiradi, rentabellikni oshiradi hamda iste’molchilar manfaatlarini himoya qiladi.

UNECE standartlaridan hukumatlar, ishlab chiqaruvchilar, savdo tashkilotlari, import qiluvchilar, eksport qiluvchilar va boshqa xalqaro tashkilotlar foydalanadilar. Ushbu standartlar yangi meva va sabzavotlar, quruq va quritilgan mahsulotlar, urug‘lik kartoshka, go‘sht, kesilgan gullar, tuxum va tuxum mahsulotlarini o‘z ichiga olgan qishloq xo‘jaligi mahsulotlarining keng turini qamrab oladi.

Birlashgan Millatlar Tashkilotining har qanday a’zosi Ishchi guruh faoliyatida teng huquqli asosda ishtirok etishi mumkin. Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari standartlari to‘g‘risida batafsil ma’lumotni quyidagi veb-saytda olish mumkin: http://www.unece.org/trade/agr/welcome.html

Qobig‘i ajratilmagan pista yong‘oqlariga doir ushbu qayta ko‘rib chiqilgan standart ECE/CTCS/WP.7/2016/10 hujjati asosida ishlab chiqilgan bo‘lib, u Ishchi guruhning 2016-yilda bo‘lib o‘tgan yetmish ikkinchi sessiyasida qabul qilingan.

Mazkur standart Ishchi guruh tomonidan 2022-yil noyabr oyida qabul qilingan quruq va quritilgan mahsulotlarga oid standartlarning yangilangan tuzilmasiga (ECE/CTCS/WP.7/2022/9) muvofiqlashtirilgan bo‘lib, bu ECE/CTCS/WP.7/GE.2/2025/8 hujjatida o‘z aksini topgan.

STANDARTLAR INSTITUTI #Q1CC5X90Q2 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI

Pista va pista mag‘zini sotish va uning sifatini nazorat qilish standarti

Реализация и контроль товарного качества фисташек в скорлупе

Marketing and commercial quality control of inshell pistachio nuts

Amalga kiritish sanasi 01.08.2026 y.

I Qo‘llanish doirasi

Ushbu milliy standart tashqi po‘stidan xoli bo‘lgan, pista (Pistacia vera L.) o‘simligining navlaridan (kultivarlaridan) yetishtirilgan, bevosita iste’mol qilish uchun yoki qo‘shimcha qayta ishlovsiz bevosita iste’mol qilish maqsadida boshqa mahsulotlar bilan aralashtirishga mo‘ljallangan oziq-ovqat sifatida foydalanish uchun mo‘ljallangan qobig‘ili pistalarga nisbatan qo‘llaniladi. Ushbu standart tuzlash, shakarlash, xushbo‘ylantirish yoki qovurish yo‘li bilan qayta ishlangan yoxud sanoatda qayta ishlashga mo‘ljallangan qobig‘li pistalarga nisbatan qo‘llanilmaydi.

II Sifatga doir qoidalar

Ushbu standartning maqsadi po‘chog‘i bilan pista yong‘oqlariga tayyorlash va qadoqlash ishlari yakunlangandan so‘ng qo‘yiladigan sifat talablarini belgilashdan iborat.

Biroq standart eksport yoki jo‘natishdan keyingi bosqichlarda qo‘llanilganda, standart talablariga rioya etilishi uchun mahsulot egasi/sotuvchi javobgar bo‘ladi. Mahsulot egasi/sotuvchi bunday mahsulotlarni ushbu standartga muvofiq bo‘lmagan har qanday tarzda namoyish etishi, sotuvga taklif qilishi, yetkazib berishi yoki realizatsiya qilishi mumkin emas.

A Minimal talablar

Barcha sinflarda, har bir sinf uchun belgilangan maxsus qoidalar va yo‘l qo‘yiladigan toleranslarni hisobga olgan holda, qobig‘ili pistalar oddiy ko‘z bilan yoki zarur hollarda 20/20 gacha korreksiyalangan ko‘rish orqali kuzatiladigan quyidagi xususiyatlarga ega bo‘lishi kerak.

Qobigi quyidagicha bo‘lishi kerak:

– butun; biroq yengil yuzaki shikastlanishlar va qisman ochilgan pistalar, mag‘iz jismonan himoyalangan bo‘lsa, nuqson hisoblanmaydi;

– toza; qobig‘i umumiy yuzasining jami 10,0 foizidan ortig‘ini egallovchi, ko‘zga ko‘rinadigan har qanday begona moddalardan, shu jumladan yopishib qolgan po‘st qoldiqlari yoki kirdan amalda xoli;

– qobig‘ining qolgan qismidan keskin ajralib turuvchi va jami qobig‘i yuzasining 25,0 foizidan ko‘p bo‘lmagan qismini egallovchi dog‘lardan, rangi o‘zgargan joylardan yoki yoyilgan dog‘lardan xoli.

Qobig‘ili pistalarning po‘chog‘ida po‘stni ajratish izlari bo‘lmasligi kerak.

Mag‘iz quyidagicha bo‘lishi kerak:

Rasmiy nashr
STANDARTLAR INSTITUTI RASMIY NASHRI - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

– taxirlanishdan xoli;

– yetarli darajada rivojlangan;

– mag‘izning qolgan qismidan keskin ajralib turuvchi va jami mag‘iz yuzasining 25,0 % dan ko‘p bo‘lmagan qismini egallovchi dog‘lardan, rangi o‘zgargan joylardan yoki yoyilgan dog‘lardan xoli.

Butun mahsulot (qobig‘i va mag‘iz) quyidagicha bo‘lishi kerak:

– sog‘lom; chirish yoki buzilish natijasida inson iste’moli uchun yaroqsiz holga kelgan mahsulotga yo‘l qo‘yilmaydi;

– oddiy ko‘zga ko‘rinadigan mog‘or iplaridan xoli;

– rivojlanish bosqichidan qat’i nazar, tirik zararkunandalardan xoli;

– zararkunandalar yetkazgan shikastlardan, shu jumladan o‘lik hasharotlar va/yoki kanalar, ularning qoldiqlari yoki chiqindilarining mavjudligidan xoli;

– g‘ayritabiiy tashqi namlikdan xoli;

– begona hid va/yoki ta’mdan xoli.

Qobig‘ili pistalarning holati ularga quyidagilarni ta’minlashi kerak:

– tashish hamda yuklash-tushirish ishlariga bardosh berish;

– belgilangan manzilga qoniqarli holatda yetib borish.

B Namlik miqdori

Qobig‘ili pistalarning namlik miqdori 6,5 foizdan oshmasligi kerak.

C Tasniflash

“IV bo‘limida ko‘rsatilgan ruxsat etilgan nuqsonlarga muvofiq ravishda. Ruxsat etilgan toleranslarga” oid qoidalar” asosida, po‘chog‘i bilan pista yong‘oqlari quyidagi sinflarga tasniflanadi:

«Ekstra» sinf, I sinf va II sinf.

Yo‘l qo‘yilgan nuqsonlar mahsulotning sifati, saqlanuvchanligi va qadoqda taqdim etilishi nuqtai nazaridan umumiy ko‘rinishiga ta’sir qilmasligi kerak.

III O‘lchamlarga oid qoidalar

O‘lchamlarga «Ekstra» sinf va I sinf uchun majburiy, II sinf uchun esa ixtiyoriydir.

Qobig‘ili pistalar bir untsiyadagi yoki 100 grammdagi pistalar soni bo‘yicha yoxud diametri asosida g‘alvirlash orqali o‘lchanishi mumkin.

O‘lcham bir untsiyadagi yoki 100 grammdagi qobig‘ili pistalar soni bo‘yicha aniqlanganda 1-jadval yo‘riqnoma sifatida qo‘llaniladi; boshqa o‘lcham diapazonlariga ham ruxsat etiladi va ular tegishlicha tamg‘alashda ko‘rsatilishi kerak.

1-jadval. Qobig‘ili pistalar o‘lchamlari

Bir untsiyadagi pistalar soni	100 grammdagi pistalar soni
20 dan kam	71 dan kam
20–24	71–85
24–28	85–99
28–32	99–113
32 dan ortiq	113 dan ortiq

STANDARTLAR INSTITUTI #Q1CC5X9322 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Sonini aniqlashda singan pistalar hamda puch yoki bo‘sh pistalar hisobga olinmasligi kerak.

O‘lcham qobig‘ili pistalar o‘lchami bo‘yicha yetarlicha bir xil bo‘lishi kerak. Bu shuni anglatadiki, reprezentativ namunada eng yirik pistalarning soni bo‘yicha 10 foizining og‘irligi eng mayda pistalarning soni bo‘yicha 10 foizining og‘irligidan 1,50 baravardan ortiq oshmasligi kerak.

Tortilgan qobig‘ili pistalar deganda bir untsiyadagi yoki 100 grammdagi soni ko‘rsatilgan qiymatdan ortiq yoki kam bo‘lgan qobig‘ili pistalar tushuniladi.

IV Yo‘l qo‘yiladigan toleranslarga doir qoidalar

Realizatsiyaning barcha bosqichlarida har bir to‘plamda ko‘rsatilgan sinfning minimal talablariga javob bermaydigan mahsulot uchun sifat va o‘lcham bo‘yicha toleranslarga yo‘l qo‘yiladi.

2-jadval. Yo‘l qo‘yiladigan chetlanishlar

Yo‘l qo‘yiladigan nuqsonlar	**Yo‘l qo‘yiladigan toleranslar, nuqsonli mahsulotning soni yoki og‘irligi bo‘yicha foizi (qobig‘ili mahsulotning umumiy og‘irligiga nisbatan)**		
	«Ekstra»	**I sinf**	**II sinf**
(a) Minimal talablarga javob bermaydigan qobig‘lar uchun toleranslar	**5**	**10**	**15**
shundan quyidagilardan ko‘p bo‘lmagan miqdorda:			
qobig‘i yuzasining 25 foizidan ortig‘ini egallagan to‘q dog‘li qobig‘lar	2	3	4
yoriqlar va yon tomondan yorilgan qobig‘lar (tabiiy ochilganlar orasida)	3	6	10
chokda joylashmagan yoriqlar va yon tomondan yorilishlar (mexanik usulda ochilganlar uchun)	10	10	10
ochilmagan qobig‘lar	2	3	5
yopishib qolgan po‘st va dog‘lar	1	4	5
(b) Minimal talablarga javob bermaydigan mag‘izlar uchun toleranslar	**3**	**6**	**12**
to‘liq rivojlanmagan, burishgan va dog‘li mag‘izlar	3	6	10
taxirlangan, chirigan, begona hid yoki ta’mga ega bo‘lgan	1	2	3
zararkunandalar tomonidan shikastlangan	1	2	2
mog‘orlagan	0,5	0,5	1
puch/bo‘sh pistalar	1	2	4
tirik zararkunandalar	0	0	0

STANDARTLAR INSTITUTI #Q1GC5X90Q2 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

Yo‘l qo‘yiladigan nuqsonlar	Yo‘l qo‘yiladigan toleranslar, nuqsonli mahsulotning soni yoki og‘irligi bo‘yicha foizi (qobig‘ili mahsulotning umumiy og‘irligiga nisbatan)		
	«Ekstra»	I sinf	II sinf
(c) O‘lcham bo‘yicha toleranslar (agar o‘lchamlash amalga oshirilgan bo‘lsa)			
ko‘rsatilgan o‘lchamga mos kelmaydigan mahsulot uchun, jami	10	10	10
(d) Boshqa nuqsonlar uchun toleranslar			
ajralgan qobig‘lar va qobig‘i bo‘laklari	2	4	6
po‘st bo‘laklari, barglar, chang kabi organik kelib chiqishdagi aralashmalar (og‘irligi bo‘yicha)	0,2	0,2	0,2
tosh, metall va shisha kabi noorganik kelib chiqishdagi begona moddalar (og‘irligi bo‘yicha)	0,1	0,1	0,1
ajralgan mag‘izlar	4	5	6

V Taqdim etishga doir qoidalar

A Bir xillik

Har bir qadoqning ichidagi mahsulot bir xil bo‘lishi va faqat kelib chiqishi, sifati, o'lcham (agar o‘lchami bo‘lsa), navi yoki tijorat turi (ko‘rsatilgan bo‘lsa) hamda hosil yili (ko‘rsatilgan bo‘lsa) bir xil bo‘lgan qobig‘li pistalardan iborat bo‘lishi kerak.

Qadoq ichidagi mahsulotning ko‘rinadigan qismi uning butun tarkibiga mos bo‘lishi kerak.

B Qadoqlash

Qobig‘li pistalar mahsulotni tegishli tarzda himoya qiladigan usulda qadoqlanishi kerak.

Qadoq ichida ishlatiladigan materiallar toza bo‘lishi va mahsulotga tashqi yoki ichki shikast yetkazmaydigan darajadagi sifatga ega bo‘lishi kerak. Materiallardan, xususan, savdo belgilari tushirilgan qog‘oz yoki markalardan foydalanishga, bosma yoki yorliqlash zararsiz siyoh yoxud yelim bilan bajarilgan bo‘lsa, ruxsat etiladi.

Qadoqlar IV-bo‘limdagi («Yo‘l qo‘yiladigan chetlanishlarga doir qoidalar») toleranslar jadvaliga muvofiq barcha begona moddalar va aralashmalardan amalda xoli bo‘lishi kerak.

VI Tamg‘alashga doir qoidalar

Har bir qadoqda quyidagi ma’lumotlar bir tomonga jamlangan holda, o‘qish oson va o‘chmaydigan tarzda tushirilgan hamda tashqaridan ko‘rinadigan harflar bilan ko‘rsatilishi kerak.

A Identifikatsiya

Qadoqlovchi va/yoki jo‘natuvchi:

Nomi va jismoniy manzili (ko‘cha, shahar, hudud, pochta indeksi va agar kelib chiqish mamlakatidan farq qilsa, mamlakat nomi) yoki ushbu tizimni qo‘llovchi mamlakat UNECE Kod belgilar reyestriga kiritilgan bo‘lsa, milliy vakolatli organ tomonidan rasman tan olingan kod belgisi.

B Mahsulot turi

STANDARTLAR INSTITUTI TASDIQLAGAN 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI

– «Qobig‘li pista»;

– nav nomi va/yoki tijorat turi, ya’ni cho‘ziq yoki dumaloq (ixtiyoriy).

C Mahsulotning kelib chiqishi

– kelib chiqish mamlakati va, ixtiyoriy ravishda, yetishtirilgan tuman yoki milliy, mintaqaviy yoxud mahalliy joy nomi.

D Tijorat xususiyatlari

– sinf;

– o‘lcham (agar o'lchami bo‘lsa); III-bo‘limga muvofiq ifodalanadi;

– hosil yili (ixtiyoriy);

– («... gacha iste’mol qilgan ma’qul») yozuvi va undan keyin sana (ixtiyoriy);

– mexanik usulda ochilgan (zarur hollarda).

E Rasmiy nazorat belgisi (ixtiyoriy)

STANDARTLAR INSTITUTI #Q1CC5X90Q2 - 25.09.2026 O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI